

Chp Parti Müfettişlik Raporları'na Göre Kırşehir'de Siyasi, Sosyal Ve Ekonomik Hayat (1936-1947)

Güneş ŞAHİN*

Özet

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), 1923 yılında bir parti örgüt mekanizması olarak uygulamaya koyduğu parti müfettişliği sistemi ile politika hayatını sürdürmüştür. Parti müfettişliği hiyerarşik bir denetim mekanizması olarak değerlendirilebilir. Müfettişlik sistemi parti-halk sarmalında da önemli bir konuma sahiptir. Nitekim parti müfettişleri, parti adına yurt çapında çalışmalarını sürdürerek önemli görevler üstlenmiştir. Teftişlerde görevlendirilen parti müfettişleri, etki alanları içerisinde sadece parti teşkilat organının sade birer üyesi olarak davranmamışlardır. Halkla da birebir temas halinde olan müfettişler aynı zamanda 1932'de kurulan halkevleri ile birlikte toplumun yaşam sahası içinde aktif biçimde rol almıştır. Merkezden atanan müfettişler altı ay kaldıkları görev bölgelerinde, merkez ve kazalarda parti örgütünün yaptığı tüm çalışmaları inceleyerek teşkilatla ilgili olumlu ve olumsuz tüm izlenimlerini raporlarına eklemişlerdir. Halk nezdinde partinin ideolojik açıdan geldiği seviyenin anlaşılması açısından müfettişlerin buldukları bölgelerde sorumlulukları bulunmaktadır. Bu çalışmada Kırşehir Vilayeti örneğinden yola çıkılarak, CHP'nin kentte örgütlenmesi ve halkla etkileşimine değinilecektir. Bu etkileşimin en önemli aracı olarak çalışan parti müfettişlerinin Kırşehir 'le ilgili değerlendirmeleri çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır. Çalışmada, Cumhuriyet döneminde Kırşehir 'de parti ve parti örgütlenmesi ile birlikte halkın sosyal ve ekonomik yaşam koşulları, müfettiş raporlardan edindiğimiz bilgiler ışığında ele alınmaktadır. Çalışma esnasında ağırlıklı olarak Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi'nden edilen müfettişlik raporlarından yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: CHP, Parti Müfettişlikleri, Kırşehir.

* Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı.

Political, Social And Economic Life Of Kırşehir According To The Party Inspectorship Reports Of Chp (1936-1947)

Abstract

The Republican People's Party (CHP) maintained its political life with the party inspectorship system which was put into practice as a party organizational mechanism in 1923. Party inspectorship can be evaluated as a hierarchical control mechanism. The inspectorship system has a significant position in the spiral of party and people. Thus, party inspectors have been taking on important tasks by carrying out nationwide studies on behalf of the party. The party inspectors who were assigned tasks of inspection never acted only as a simple member of the party organ within their domain; by getting in personal contact with the people, they also played an active role in the life space of the society through the community centers that were established in 1932. In their area of duty where they spend six months, the inspectors appointed by the center added to their reports all of their negative and positive observations by inspecting all of the works done in the centers and districts by the party organization. They also have responsibilities in their areas of duty in understanding the ideological level of the party in the eyes of the public. In this study, the organizational structure of CHP and the interaction they formed with the public will be dealt with based on the Kırşehir Province example. The evaluations about Kırşehir made by the inspectors as the most important mediators of this interaction constitute the major axis of the study. The social and economic conditions of the people along with the party organization in Kırşehir during the republic period were also discussed in the light of the information we obtained from the inspectorship reports. During the study, the inspectorship reports obtained from the Republican Archive of the Prime Ministry were benefited from.

Keywords: *CHP, Party Inspectorships, Kırşehir.*

Giriş

Cumhuriyet Halk Partisi'nin (CHP) siyasi hayat içerisinde üstlendiği rol düştünlüğünde partinin kurulması ve teşkilatlanması önemli aşamalardan geçmiştir. Bu nedenle konumuz itibarıyla öncelikle, partinin kurulmasıyla başlayan ve parti müfettişliğine giden sürecin değerlendirilmesinde yarar vardır.

CHP, Türk siyasi tarihinin en önemli partilerinden biridir. Milli Mücadele'nin kazanılmasının ardından, Mustafa Kemal yeni bir parti kurulmasında Müdafaa-i Hukuk Cemiyetleri temelinden ve örgüt yapısından yararlanmış, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyet'ini Halk Fırkası'na¹ dönüştürmüştür (Uyar, 1998: 67). Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyet'inin Halk Fırkası'na dönüştürüleceği ve fırkanın "*halk hâkimiyeti teceddüt ve inkişafatı maddiye ve maneviye esastına mübteni mufassal ve muntazam*" ifadeleri ile 8 Nisan 1923'te hazırlanan bildiriye ifade edilmiştir. Tarihimize 9 umde olarak geçen bu belgede, yeni seçimlerde izlenecek politika belirtilmiştir (Güneş, 1997: 98-99).

Mustafa Kemal çıktığı yurt gezilerinde halkla temas ederken parti nizamnamesi ile sürekli meşgul olmuştur. Nizamnamenin incelenmesi 9 Eylül 1923 tarihine kadar devam etmiştir. 9 Eylül'de yapılan umumi toplantıda, Halk Fırkası nizamnamesi kabul edilmiştir (Uyar, 1998: 75). CHP böylece 9 Eylül 1923 tarihinde kurulmuştur. 11 Eylül 1923 günü Parti Genel Başkanlığı'na Gazi Mustafa Kemal, Genel Sekreterliğe Recep Peker getirilmiştir (Erdoğan, 2000: 17). Partide 'Halk' isminin geçmesi aslında sola yönelik bir izlenimin doğmasına neden olsa da partinin böyle bir temayüle sahip olmadığı yapılan açıklamalardan ortaya çıkmaktadır. "*Fırkanın sınıf savaşına yol açmayacağı, tüm milletin refah ve saadetini temine matuf olacağını*" vurgulayan ve ülkede hakiki bir inkılâp yapıldığını, bu durumun devam ettiğini ifade eden Mustafa Kemal, memleketi mamur milleti zenginleştirmek için uygulanacak programın halkın çoğunluğuna dayanması gerektiği üzerinde özellikle durmuştur (Güneş, 1987: 427-442).

Parti'nin 1923 nizamnamesinde, ilk maddede yer alan "... *gayesi, milli hakimiyetin halk tarafından ve halk için icrasına rehberlik etmek Türkiye'yi asri bir devlet haline yükseltmek ve Türkiye'de bütün kuvvetlerin fevkinde kanunun velayetini hakim kılmaya çalışmaktır*" sözünden parti için en önemli koşullardan birinin 'halkçı' olduğunu söylememiz mümkündür (Halk Fırkası Nizamnamesi, 1339: 1). Nizamnamenin diğer maddelerinde partinin örgüt yapısı ve işleyişi izah edilirken, nizamnamenin 82. Maddesi

1 Mustafa Kemal Parti'nin kurulmasına ilişkin ilk açıklamasını, 6 Aralık 1922 tarihinde Hâkimiyet-i Milliye, Öğüt ve Yenigün gazetelerinde yapmış ve bu açıklamada 'Halk Fırkası' adını kullanmıştır. (Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 2006: 50). Ankara'da gazetecilere konuşan, Mustafa Kemal "barış sağlanınca halkçılığa dayanan ve H.F adını taşıyan bir siyasal parti kurma kararında olduklarını ifade etmiştir. Demecinde, yeni fırka programının hazırlanması için bütün yurtsever aydınlardan vergi adaletsizliği, kalkınma önlemleri, doğal kaynaklardan yararlanma ve mülkiyet güvenliği ile ilgili yasal düzenlemeler, vakıflar, bayındırlık çalışmaları, askerlik süresi gibi konulara ışık tutmalarını istemiştir" (Tuncay, 1989: 47-48). Kurulan Fırka'nın temellerinin A-RMHC'i kurulduğu zaman atıldığına dair detaylı bilgi için bakınız (Uyar, 1998: 69-76; Erdoğan, 2000: 17).

konumuz açısından önemli görünmektedir. Teftiş daireleri başlığı ile başlayan madde şu şekilde devam etmektedir: “*Müteaddid vilayetler bir daire-i teftişîye olmak üzere memleket teftiş muntikalarına taksim olunacak ve her muntıkada bir müfettiş bulundurulacaktır. Muntika müfettişi o muntıkadaki mütemadiler ile fırka teşkilatına merbut hayatları teftiş ve murakabe eder*” (Halk Fırkası Nizamnamesi, 1339: 13-14). Bu madde ile parti içi hiyerarşisinde ‘muntika müfettişliği’ kavramı bize önemli bir ipucu vermektedir. Ancak sözünü ettiğimiz kavramı sadece 1923 Nizamnamesi’ne dayandırmanın yanıltıcı olabileceği hususunda Cemil Koçak önemli bir ayrım yapmaktadır. Koçak, yaptığı ayrımla parti müfettişliğinin siyasi hayatımıza bir kurum olarak ilk kez İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin 1909 yılında kabul edilen nizamname ile girdiğini ifade etmektedir (Koçak, 1992: 459). Yine İttihat ve Terakki’nin 1911 yılında yapılan kongresinde kabul edilen nizamnamenin 20 ve 22. Maddelerinde; 1913 yılında yapılan kongresinde kabul edilen nizamnamenin 43 ve 44. Maddelerinde ve 1916 yılında yapılan kongresinde kabul edilen nizamnamenin 51. Maddesinde müfettişlik konusuna değinildiği açık bir biçimde görünmektedir (Koçak, 1992: 460-461). Bu önemli ayrımdan da anlaşılacağı üzere ‘müfettişlik’ kavramı sadece Halk Partisi ile özdeşleştirilemeyecek bir maziye sahiptir.

CHP’nin 1925 yılında İstanbul’da toplanan il kongresinin başlangıcından bir ay kadar sonra Umumi Heyeti İdare kararıyla, bütün ülke 14 parti müfettişliği muntikasına ayrılmış ve her birinin başına müfettişler atanmıştır (Tuncay, 1981: 282). CHP’nin 1927 tarihli nizamnamesinde ise daha özel hükümler görmemiz mümkündür. Parti müfettişlerine, parti örgütü içinde önemli yetkiler ve görevler verilmiş, üstelik yetkileri parti dışına da kaydırılmıştır (Koçak, 2007: 676).

1927 tarihli nizamnameye² baktığımız zaman konumuzla ilgili bazı detaylar önemli görünmektedir. 15-23 Ekim 1927 tarihlerinde TBMM salonunda toplanan 2. Büyük Kurultay tarafından kabul edilen nizamname 123 maddeden oluşmaktadır. Umumi Esaslar ve altı kısım olarak planlanan 1927 nizamnamesinin üçüncü kısmında düzenlenen parti müfettişliği hususu, parti müfettişliği kurumuna temel oluşturması açısından önemlidir (Erdoğan, 2000: 23).

Müfettişlik başlığı ile başlayan 37. Maddede, “*müteaddid vilayetler bir daire-i teftişîye olmak üzere memleket teftiş muntikalarına taksim olunur ve her muntıkada bir müfettiş bulundurulur.*” ibaresi ile müfettişlerin vilayetlerde görevlendirileceği anlaşılmaktadır. Ayrıca ilgili diğer 38., 39., 40., 41., 42., 43. ve 44. maddelerde müfettişlerin görevlendirildikleri bölgelerde en yüksek mevkide oldukları, partinin bütün hesap işlerini denetleme yetkisinde oldukları, siyasi-içtimai-kültürel ve iktisadi kuruluşların yönetimlerine getirilecek kişilerden müfettişlerin sorumlu oldukları açıkça belirtilmektedir. Kongrelerde usulsüzlük yapılması durumunda iptal edilmesini isteme yetkisine sahip olan müfettişlerin, yılda bir kez Genel Sekreterlikçe belirlenecek bir tarihte Parti Genel Merkezi’nde toplanmaları karara bağlanmıştır (Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, 1927: 11-12; Koçak, 1992: 462-464; Erdoğan, 2000: 26).

2 C. Koçak’ın 1927 tarihli nizamname ile CHP Parti Müfettişliği Talimatnamesini karşılaştırdığı makale için ayrıca bkz. (Koçak, 2007: 676).

1927 nizamnamesinin müfettişlikle ilgili maddelerinden de tespit edebileceğimiz gibi, parti müfettişliği hiyerarşik bir denetim mekanizması olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu kurum, parti-halk sarmalında önemli bir konuma sahiptir.

Müfettişler ile parti teşkilatı arasında parti ilkelerini halka yaymak konusunda karşılıklı bir etkileşim vardır. Parti müfettişleri parti teşkilatının güçlendirilmesinde yardımcı olmuş ve aynı zamanda halkın partiye olan bağlılığını, saygı ve sevgisini sağlamak görevlerini üstlenmişlerdir (Koçak, 2007: 677). Parti müfettişliği kurumu 1927 yılından başlayarak devam etmiştir. Ancak 1931 yılına gelindiğinde Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 1931 yılında kabul edilen nizamnamesinde parti müfettişliği kurumuna yapılan vurgu da gözle görünür bir azalma olmuştur (Koçak, 1992: 465). Fırka'nın 10 Mayıs 1931'de toplanan Üçüncü Büyük Kongresi tarafından kabul edilen 1931 nizamnamesinde, teşkilatın teftiş ve murakabesi kısmının 42. Maddesi parti müfettişlikleri ile ilgilidir. Nizamnamede "*Fırka teşkilatının teftiş ve murakabesine Umumi İdare Heyeti azaları memur olabileceği gibi fırka mebus veya mensupları da bununla tavzif edilebilir. Teftiş vazifeleri ve zamanları, lüzumuna göre kâtibi umumilikçe tayin edilir. Bunun için bir talimatname hazırlanır*" ifadeleri kullanılmaktadır (Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, 1931: 10). Bu ifadelerle ilgili farklı yorumlar karşımıza çıkmaktadır. Koçak, ilgili maddenin sadece parti içi denetimi öngörmesine ve parti müfettişliğinden bir kurum olarak söz edilmemesine dikkat çekerken (Koçak, 1992: 465; Koçak, 2007: 677). M. Tuncay'ın "*müfettişlik ve mutemetlik kurumlarının kaldırılmasının, demokrat bir fırkanın prensiplerine daha kuvvetli bir intibak ifade ettiği*" vurgusuna işaret etmektedir (Tuncay, 1981: 316). Diğer yandan H. Uyar'da 1931 yılında fırkanın illerdeki temsilcileri olan ve fırka il yönetim kurullarına başkanlık eden mutemetlerin ve mutemetlik teşkilatının kaldırıldığını belirtmektedir (Uyar, 1998: 247; Bal, 2013: 733).

Dördüncü Büyük Kurultay tüzüğünün kabul edildiği 1935 tarihinde de parti içi denetimle alakalandırabileceğimiz (Koçak, 1992: 466) "*Parti örgütünün ve halkevleri ile partiye bağlı oldukları Genbaşkurca onaylanmış hükmi şahsiyetlerin teftiş ve kontrol işi Genyönkurul üyelerine verilebileceği gibi parti saylav veya izdeşleri de bununla ödevlendirilebilir. Teftiş ödevleri ve zamanları lüzumuna göre Genel Sektereterlikçe belirtilir. Bunun için öğrenek yapılır*" ifadeleri yer almaktadır (CHP Programı, 1935: 13). 1931 ve 1935 nizamnamelerinde bir kurum olarak kabul edilmeyen parti müfettişliği kavramı ile ilgili 1927 nizamnamesindeki tanıma benzer bir durum söz konusudur (Koçak, 2007: 681).

Aradan geçen sürede yeniden müfettişliğe ihtiyaç duyulmuş (Erdoğan, 2000: 39) ve partinin 29 Mayıs 1939 Beşinci Büyük Kurultayı tarafından kabul edilen nizamnamesinde parti müfettişliği 55. ve 58. Maddeleri ile yeniden tüzüğe alınmıştır. Bu maddelere göre, partiye bağlı olan müfettişler, halkevleri ile beraber Umumi İdare Heyeti'nin tanzim ve Genel Başkanlık tarafından tasdik edilen bir talimatname ile tayin edileceklerdir. (CHP Nizamnamesi, 1939: 14-15; Koçak, 1992: 466-467). Parti müfettişlerinin sayısı 1 Eylül 1940'dan itibaren 25'e yükseltilmiştir. Bölgelere ait iller değiştirilmiş ve yeni müfettişlik bölgeleri oluşturulmuştur (Koçak, 1992: 469). Partinin 12.06.1943 tarihinde toplanan Altıncı Büyük Kurultayı'nda kabul edilen nizamnamesinin dördüncü kısmına baktığımız zaman, 52. Madde tıpkı 1939 nizamnamesinde olduğu gibidir (CHP Nizamnamesi, 1943: 12).

1946'da kurulan Demokrat Parti (DP) nizamnamesinde de parti müfettişliğini görmekteyiz. (Koçak, , 1992: 470). Parti müfettişliği, partilerin siyaset serüveninin de tüm yurt çapında teşkilatlanma aşamalarını denetlemiştir. Teşkilat şemasının şekillenmesi hususunda parti genel merkezini sistematik olarak bilgilendiren müfettişler, yurt genelinde gönderildikleri bölgelerde görevlerini sürdürmüşlerdir.

I. Kırşehir'de Siyasi ve İdari Hayat

1921'de bağımsız sancak durumuna getirilen Kırşehir, 1924'de il olmuştur. 30 Mayıs 1954'de ilçe yapılarak, Nevşehir iline bağlanan ketin ilçeleri Ankara, Yozgat ve Nevşehir illerine dağıtılmıştır (Yurt Ansiklopedisi, 1981: 4919). Temmuz 1957'de yeniden il olan Kırşehir, özellikle Cumhuriyet sonrasında çalkantılı diyebileceğimiz bir siyasi yaşama sahne olmuştur. Tek parti döneminde, parti müfettişliğinin aktif bir biçimde çalıştığını gördüğümüz vilayette siyasi hayatın nabzı görevli müfettişler tarafından tutulmuştur.

Meclis'in Beşinci dönem (1935-1939) Kırşehir milletvekilleri Ali Rıza Esen (Baytar Genel Müfettişi), Hazım Börekçi (Eski Kırşehir Milletvekili), Lütfi Müfit Özdeş (Eski Kırşehir Milletvekili), Mehmet Seyfeli(oğlu) (CHF Başkanı) beylerdir (Türk Parlamento Tarihi, 2001: 30:).

Kırşehir Vilayeti'nde 1936 yılı ile başlayan teftiş raporları bazı yıllarda değişiklik gösterse de hemen her yıl aynı sistematikte hazırlanmıştır. Müfettişlerin raporlarını hazırlarken vilayet parti heyetinin her altı ayda genel sekreterliğe sunduğu çalışma raporlarından da yararlandığı gözlenir. Denetimlerde ayrıca parti müfettişlerinin dışında, milletvekillerinin kendi seçim bölgelerinde yaptıkları teftişler sonunda hazırladıkları raporlarda karşımıza çıkmaktadır (Bal, 2013: 735). Bu raporlarda ifade edilen hususlar ile parti müfettiş raporları kimi zaman benzerlik göstermektedir.

Kırşehir için 1936 yılının ikinci yarısına tesadüf eden teftiş raporları, bize kentteki parti çalışmalarının ne seviyede olduğunu anlamamız açısından önemli ipuçları vermektedir. Teftişe başlamadan önce müfettişler, merkezden koordine edilmektedir. Bununla ilgili Kırşehir'de görevlendirilen müfettişin teftişe ne zaman başlayacağını bildirileceği ifade edilen yazıda, müfettişin işini rahat bir ortamda sürdürebilmesi için gerekli tüm kolaylığın sağlanması Kırşehir Valiliği'nden istenilmektedir (BCA, 490.01.674.274.1.2). Kırşehir'e görevlendirilen milletvekiline gönderilen talimatname ile yapacağı işler ve hazırlayacağı rapor hakkında direktifler verilmiştir (BCA, 490.01.674.274.1.3). Bu kayıtlardan partinin hem vilayetle hem de görevlendirilen müfettişle koordineli bir biçimde çalıştığı ortaya çıkmaktadır.

11.06.1936 tarihine CHP Genel Sekreterliği'nden Kırşehir Vilayeti'ne gönderilen plan çerçevesinde kent, Afyon Milletvekili Haydar Çerçel³ tarafından teftiş edilmiştir. 19.07.1936 tarihinde Kırşehir'e ulaştığını ifade eden Afyon Milletvekili Hay-

3 Ali Haydar Çerçel 1890 Afyonkarahisar doğumlu III., IV., V., VI ve VII. Dönem Afyonkarahisar milletvekilidir. Detaylar için bkz. (Türk Parlamento Tarihi, 1994: 16-17).

dar Çerçel merkezde, bütün kazalarda, nahiyelerde ve bazı önemli köylerde yaptığı teftişte elde ettiği bilgileri genel teftiş planı maddelerine göre hazırlayarak CHP Genel Sekreterliği'ne sunmuştur (BCA, 490.01.674.274.1.4). Müfettiş, Kırşehir merkezinde parti başkanı Vali Mithat Saylam'la ilgili olumlu izlenimlerini aktarmaktadır. Özellikle Mithat Saylam'ın idare adamı olduğuna dikkat çekilen raporda; valinin kentte otoriteyi iyi sağladığı, başladığı işleri bitirdiği ve harap görünümdeki Kırşehir'de modern bir çarşı inşa ettiği ifade edilmektedir. Mithat Bey'in siyasi ideali hususunda da fikirlerini ifade eden Çerçel, siyasi konularda valinin kendisini geliştirmesini tavsiye etmektedir. Parti işlerinde her şeyi maddi açıdan değerlendirmenin sakıncalarına değinilmekte ve parti prensiplerinin Kırşehir halkına şimdiye kadar yeterince izah edilemediği vurgulanmaktadır. Bu nedenle de Mithat Saylam Bey'e tavsiyelerde bulunulmakta, kendisinden partinin bu anlamda hizmet beklediği söylenmektedir. Ayrıca Kırşehir halkının özel olarak valiyi çok sevdiği, herhangi bir şikâyetleri olmadığı rapora eklenmiştir (BCA, 490.01.674.274.1.5).

Parti idealinin kavranması hususunda Kırşehir CHP'nin bir diğer üyesi, memleket ortaokulunun eski hocası ve müdürü Ömer Aydın Bey'den⁴ olumlu biçimde bahsedilmektedir. Ömer Aydın kentteki hemen bütün okuryazarların da hocası olarak tanımlanmaktadır. Eski zabıtlardan ve bankada muhasebecilik yapmaya devam eden İzzet Bey'in ise tıpkı Ömer Aydın Bey gibi gerek ahlaken ve gerekse de ilmi açıdan oldukça yeterli olduğu, her iki üyenin de parti idealini kavrayacak yetenekte oldukları vurgulanmaktadır. Vali Mithat Bey'in bu isimlerle fikir birliği içinde olduğu ve komisyonlarda beraber çalıştıkları görülmektedir. Dolayısıyla partide sadece bu üç kişinin uyum içinde çalıştıkları üzerinde özellikle durulmaktadır. Parti içindeki diğer çalışanlarla ilgili ise olumsuz izlenimler aktarılmakta ve üyelerin partiye düzenli olarak gelmemeleri eleştirilmektedir (BCA, 490.01.674.274.1.6; BCA, 490.01.674.274.1.7).

Parti toplantıları vilayetin her bölgesinde haftalık bir disiplinle yapılmamaktadır. Bunun nedeni ise toplantı meselesinin halk tarafından tam manada kavranamamasıdır. Memleket sorunlarının konuşulması, mahalli kültür konularında düşüncelerin ifade edilmesi, fırka prensiplerinin yerine getirilmesi gibi konular parti üyelerince anlaşılammıştır. Kongreler hakkında tam fikir sahibi olmak güçtür. Çünkü parti üyeleri bu işi biraz merasim olarak gördüklerinden sadece parti tüzüğüne maddelerine uydurmak biçiminde çalışmalar yürütmektedir. Parti programını yaymak, benimsetme ve kitleleri ilgilendiren genelgelerin hükümlerini yerine getirilmesi için yapılan çalışmalar yetersizdir. Kazalarda ise bu tip bir çalışma hiç yapılmamıştır. Kazalara bağlı kademelerde toplantıların yapıldığına dair bir belge yoktur. Sadece Mucur ve Avanos'da hesapların teftiş edildiği görülmektedir (BCA, 490.01.674.274.1.7; BCA, 490.01.674.274.1.8).

Bütün kazaları, nahiyeleri ve köyleri teftiş eden Afyon Milletvekili Haydar Çerçel, Kırşehir'de parti için daha sistemli çalışmalar yapılmasının gerekliliğine inandı-

4 Ömer Aydın Genç hakkında detaylı bilgi için bkz. (Günaydın, 2016: 237-243).

ğini ifade etmekte, yöntem konusunda da parti mensuplarına açıklamalar yaptığını CHP Genel Sekreterliği'ne raporunda sunmuştur. Mithat Saylam'ın parti çalışmalarında acemi olduğuna dikkat çeken müfettiş temel eksikliklerin tamamlanarak daha iyi çalışılacağına inancının tam olduğunu belirtmektedir (BCA, 490.01.674.274.1.15).

Bütçe ve hesap işlerinin değerlendirildiği 1936 raporunda, yardım paralarının iyi takip edilmediği fakat para alırken dipli koçan kullanıldığı ve paraların saklanması tüzüğe uygun yapıldığı ifade edilmektedir. Para harcamasının bütçeye uygun olduğu, parti parasından kimseye borç verilmediği ve genel olarak hesap işlerinin düzgün yürütüldüğü görülmektedir. Demirbaş defterlerinin düzenli ve mevcut eşyanın kullanımının da iyi olduğu parti malları hakkındaki görüşe eklenmiştir (BCA, 490.01.674.274.1/14).

1937 yılına gelindiğinde, Bursa Milletvekili Dr. Galip Kahraman Bey⁵ Kırşehir'e müfettiş olarak görevlendirilmiştir. 22 Aralık 1937'de CHP Genel Sekreterliği'ne yazdığı raporda Kırşehir ile ilgili izlenimlerini anlatan Bursa Saylavı sırasıyla Kırşehir, Kayseri ve Niğde illerini denetlemiştir.

Kırşehir Valisi Mithat Saylam Bey hakkında olumlu sözleri ile raporuna başlayan müfettiş, Mithat Saylam'ı özellikle kentin ihtiyaçlarına cevap verecek bir halkevi binası yapması nedeniyle tebrik etmektedir. Saylam Bey'in aynı zamanda parti başkanı olmasıyla parti çalışmalarının da koordineli biçimde devam ettiğini belirtmekte ancak pek çok kentte olduğu gibi burada da yetişmiş eleman eksikliğinden yakınmaktadır. Kırşehir'e birkaç sene önce geldiğinde kentin bakımsızlık ve ihmal yüzünden harap olduğunu ancak karşılaştığı çarşı ve bazı caddelerin yenilenmesinden duyduğu memnuniyeti ifade etmektedir.

Kırşehir CHP İlyön Kurulu'nda eğitimli kişi sayısı sınırlıdır. Ancak eğitimli olmayan bu kişiler Kırşehir halkı tarafından sevilen ve vatanperver insanlardır. İlçeyön Kurulu'ndaki diğer partililer ile iletişimleri iyidir ve aralarında ihtilaf yoktur. Yön kurul toplantıları aralıklarla yapılsa bile toplantılarda tüzük kurallarına uyulmakta, parti prensiplerinin yayılmasına gayret gösterilmektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/1-2). Parti çalışanları vilayetteki içtimai ve meslek kuruluşları ile yakından ilgilidir. Parti üye sayısının artırılması istenilen oranda değildir fakat şehirden serbest meslek erbabı ve halkın sevdiği vatandaşlardan parti içinde önemli ölçüde istifade edilmektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/1-2). Parti heyetinin üyelerine bakıldığında, farklı meslek gruplarından oldukları görülür.

1937'de Kırşehir vilayet idari heyet defterlerinde ufak bazı hatalar ve unutulmuş kayda geçmeyen paralar vardır. Bu eksikliklerin kötü niyetle yapılmadığı tespit edilmiş ve yeniden düzeltilmesi yönünde uyarılmıştır. Dosya ve kayıtlar parti tüzüğünü

5 (Abdülhalim) Galip Bey (Kahraman), Dr. 1890'da Antalya'nın Korkuteli ilçesinde doğmuştur. 28 Nisan 1928'de Antalya Belediye Başkanı olan Dr. Galip Kahraman Bey, IV., V., VI. Dönemlerde Bursa; VII., VIII. Dönemlerde Antalya'dan milletvekili seçilerek görevini 14 Mayıs 1950'ye kadar sürdürmüştür. Bkz. (Türk Parlamento Tarihi, 1996: 125-126).

tatmin edecek seviyede değildir. Bunun bir sebebi de kentte partiye ait bir bina bulunmamasıdır. Yeni halkevi binası ile birlikte bu durum nispeten düzelecektir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/2). Müfettişlerin çalışmalarını Halkevi çalışmaları yararlanarak devam ettikleri gözlenir.

Yeni kurulan Mucur kazasında imar faaliyetleri devam etmektedir. Nüfus az olan kazada, partiye kayıtlı üye sayısı da yetersizdir. Fakat ilçe yön kurulu, halk tarafından sevilmektedir. Toplantıları düzenli değildir. Bir aydan fazla aralıklarla toplanan kurul, tüzük hükümlerine uymakta ve parti prensiplerini yaymak adına çalışmaktadır. Hesap işlerinin dosya ve kayıtlarında hatalar vardır. Bunların düzeltilmesi için direktif verilmiştir. Kazada CHP'nin bir mülkü yoktur. Var olan birkaç demirbaş eşyada oldukça iyi korunmaktadır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/4). Avanos'ta partililer kendilerini halka sevdirmiştir. Toplantıları düzenli değildir. Hesap işleri talimatnameye uygundur ve üye sicilleri doğru tutulmuştur. İlçede partiye ait bir mülk yoktur. Parti belediye binasının içindedir ve demirbaş eşyası sınırlı sayıdadır. (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/4-5). Çiçekdağı'nda toplantılar tüzük gereğince her hafta değil, ihtiyaç duyuldukça bir ya da bir buçuk ay aralıklarla toplanmaktadır. Hesap işlerinde bir takım hatalar vardır. Dosya kayıtları partinin belirlediği biçimde değildir. Partinin tapuda kayıtlı mülkü yoktur (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/6).

1937 senesindeki tespitlerinde Müfettiş Kahraman Bey, bölgede rahatsızlık verici herhangi bir siyasi faaliyet bulunmadığından ve kent halkının çalışkanlığından bahsetmektedir. Kırşehir'de parti üye sayısının artırılması gerektiğine ve parti için toplanan aidatların ancak partililerin şahsi gayretleri ile toplandığına vurgu yaparak raporunu tamamlamaktadır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/7).

1936 ve 1937 raporlarının ışığındaki ifadelerden, Anadolu'nun bu küçük vilayetinde parti örgütlenmesinin hedeflenen seviyede olmadığını görmekteyiz. Bunun en önemli sebeplerinden biri eğitimsizlik olarak belirtilmektedir. Kentteki okuryazar oranı, dönem itibari ile hemen her taşra kentinde olduğu gibi azdır. Bu durum ise partiye katılım ve partide aktif rol alma hususunu etkilemektedir. Ekonomik açıdan tek geçim kaynağının zirai faaliyet olduğu Kırşehir'de halkın yoksul olması parti aidatlarının düzenli bir biçimde ödenememesine neden olmaktadır. Fiziki yetersizlik olarak tanımlayabileceğimiz ve özellikle kazalarda parti binasının bulunmaması ya da küçük bir odada parti faaliyetlerinin sürdürülmesi gibi faktörlerde siyasi yapılanmanın hızını kesen diğer engellerdir. Bu olumsuzlukların yanında, en dikkat çekici husus olarak söyleyebileceğimiz nokta ise 1936'da Kırşehir Halkevi'nin açılmasıdır. Parti örgütünün halkevlere ile koordineli biçimde çalıştığı düşünüldüğünde, teftiş raporlarında Kırşehir'de halkevi çalışmalarına önemli ölçüde yer verilmesi tesadüf değildir. Bundan sonraki raporlarda daha ayrıntılı bir biçimde karşımıza çıkacak olan Kırşehir Halkevi'nin çalışmaları teftiş raporlarının hazırlanmasında kent halkının somut yaşam dinamiklerini anlamamız açısından önemli ipuçları verirken aynı zamanda Kırşehir'de parti örgütlenmesinin ne seviyede olduğunu daha net anlamamızı sağlamaktadır.

1939 ile 1940 yılları arasında Kırşehir’de Parti Müfettişi olarak görevlendirilen isim Kastamonu Milletvekili Hilmi Çoruk’tur.⁶ Hilmi Çoruk Kırşehir ve çevresine ait teftiş planı iki kısımdan oluşmakta ve 10.07.1939-10.07.1940 tarihlerini kapsamaktadır. İlk teftiş planını 15.11.1939 ile 25.11.1939 tarih aralığında tasarlayan Çoruk, bu süre zarfında Kırşehir merkezi ile Çiçekdağı ve Mucur kazalarını teftiş edeceğini parti genel sekreterliğine bildirmektedir. Yağmurlu havalarda Avanos ve Boğazlıyan kazalarının bağlı buldukları vilayetlerle irtibatları olmadığından, bu kazaların teftişlerinin Kayseri Vilayeti’nin kazaları teftiş edilirken yapılacağı belirtilmektedir. Bu tarihe kadar olan raporların ise vilayet teftiş raporlarından alınacağı ayrıca eklenmektedir. İkinci teftiş planı ise 15.04.1940 ile 30.04.1940 arasında Kırşehir merkezi, Mucur ve Sarıçipek kazaları olarak tarihlendirilmektedir. (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/99-100-101-102).

Parti Genel Sekreterliği, Hilmi Çoruk’un iki kısımdan oluşan teftiş plan sürecinin ‘müfettişlerin bölgeleri dâhilinde yılda en az altı ay faaliyet göstermeleri esası’ gerekçesiyle yeniden oluşturmasını istemiştir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/96). Bunun üzerine Hilmi Bey, Orta Anadolu Bölgesi’nde faal bir mesai içinde olacağını tekrar ederek bölgede 264 iş gününe tekabül eden yeni bir plan hazırlamıştır. 1940 yılının Şubat ve Mart aylarında yolların kapalı olacağı ihtimalini de belirten müfettiş bu zaman zarfında Kayseri’de bulunacağını ve gerekirse muhakkak surette Kırşehir ve kazalarına yeniden gidileceğini ifade etmiştir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/91-92).

Hilmi Çoruk, 20.06.1939-01.01.1940 tarihlerini kapsayan Kırşehir Vilayeti İdare Heyeti’nce hazırlanan raporları esas almıştır. Bu raporlarda kent merkezi ve kazalardaki parti çalışmalarının ne düzeyde olduğu şu biçimdedir:

Kırşehir Vilayet Parti İdare Heyeti

Ahmet Baytok (İhtiyat Zabiti)	Parti Başkanı
Turgut (Eski Belediye Reisi)	Belediye Azası
Bekir Kurukafa (Manifaturacı)	Meclisi Umumi Azası
Süleyman Doğan (Manifaturacı)	Meclisi Umumi Azası
Mehmet Sülükçü (Tuhafiyeci)	Belediye Azası
Sırrı Kardeş (Halkevi Başkanı)	Orta Mektep Türkçe Muallimi
Osman Erbaş	Orta Okul Tarih ve Coğrafya Muallimi
Mehmet Akçakaya (Manifaturacı- Ziraatla meşgul)	Belediye Azası
Vahap Aras	Eczacı

6 (Ahmet) Hilmi Çoruk, 1888’de İstanbul’da doğmuştur. 1926-1935 yılları arasında Kastamonu Belediye Başkanlığı yapan Çoruk, V. Dönem seçimlerinde Mardin’den milletvekili seçilmiştir. VI., VII., ve VIII. Dönemlerinde Kastamonu milletvekilliğine seçilen Çoruk 1947’de vefat etmiştir. Bkz. (Türk Parlamento Tarihi, 2001: 568-569).

Parti mensuplarının kişisel özellikleri hakkında bilgiler bulunan raporda heyet içindeki iletişimin iyi olduğu ve halk tarafından sevilen kişilerden oluştuğu vurgulanmaktadır. Parti prensiplerini yaymak için daha fazla mesai göstermeleri istenen vilayet idare heyeti, çalışmalarında karar defteri kullanmaktadır. Defterlerde bazı eksik imzalar olsa da tamdır. Heyet toplantıları düzensiz yapılmaktadır. Bununla ilgili uyarılar yapılmıştır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/44). Üye kayıtları nizamnameye uygun yapılmaktadır ancak eğitilmiş kişilerin partiye kayıt edilmesi için daha çok çalışılması gerekmektedir.

Kırşehir Vilayeti'nin Parti Üye Sayısı

Kırşehir Merkez Kazası Umumi Nüfus	78.756
Kırşehir Merkez Kazası Üye Sayısı	5.716
Mucur Kazası Umumi Nüfus	16.109
Mucur Kazası Üye Sayısı	1.451
Avanos Kazası Umumi Nüfus	27.375
Avanos Kazası Üye Sayısı	2.050
Çiçekdağı Kazası Umumi Nüfus	19.211
Çiçekdağı Kazası Üye Sayısı	2.781
Toplam Umumi Nüfus	141.451
Toplam Üye Sayısı	11.998

Nüfus oranına göre partiye kayıtlı üye sayısının azlığına dikkat çeken müfettiş, bu sayının en azından nüfus oranının % 20'sine denk gelmesi gerektiğini belirtmektedir. Belediye seçimleri ile encümen üyeliği için yoklama yapılmış ve iyi sonuç alınmıştır.

Kırşehir Merkez Kaza Parti İdare Heyeti

Hüseyin Say (Eski jandarma çavuşu, ziraatla meşgul)	Meclisi Umumi Azasından
Asım Apaydın (Muhasebeci)	Belediye Azasından
Mehmet Bayar (Tuhafiyeci)	Belediye Azası
İsmail Selçuk (Bakkal)	Belediye Azası
Ziya Baktır (Ziraatla meşgul)	Meclisi Umumi Azası

Merkez kaza idare heyetinin de tıpkı parti idare heyeti üyelerinde olduğu gibi kişisel özellikleri hakkında detaylı bilgiler verildiğini görmekteyiz (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/45). Parti nüfuzunu istismar eden kimsenin olmadığı mahalli hükümet heyeti, vilayet idare heyeti ile uyumlu bir biçimde çalışmalarını yürüttüğü gözlenmektedir. Kırşehir'deki vilayet kongreleri nizamnameye göre yapılmış ve talepler özgür biçimde dile getirilmiştir. Merkez idare heyetinin karar defteri bulunmakla birlikte düzenli değildir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/45-46).

Mucur Kazası Parti İdare Heyeti

Mehmet Hayri Önsal (Dava Vekili)	Belediye Azası
Cevdet Erkanlı (Emekli Jandarma Yüzb.)	Meclisi Umumi Azası
Ahmet Yücesan (Manifaturacı)	Belediye Azası
İsman Köksal (Manifaturacı)	Belediye Azası
Mehmet Cender (Manifaturacı)	Belediye Azası

Parti idare heyeti ile mahalli hükümet arasında uyum ve işbirliği vardır. Kaymakam Rauf Bey de parti heyeti ile uyumlu çalışmaktadır. Partinin üye kaydı az olduğu için toplam delege sayısı 4'tür (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/46-47).

Çiçekdağı Kazası Parti İdare Heyeti

Mustafa Altıok	Reis
Mehmet Aksoy (Bakkal)	Belediye Azası
Hasan İnce (Muhasebeci, ziraatla meşgul)	Belediye Azası
Musa Kara (Berber)	Esnaf
Şükriye İnan	Muallim Hayri Bey'in Eşi

Parti idare heyeti ile mahalli hükümet arasında uyum ve işbirliği vardır. Kaymakam Fuat Arna genç olmasına rağmen çok çalışkan biridir. Karar defterleri vardır ve toplantıları düzenlidir. Ancak partiye üye kaydının arttırılması için gerekmektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/47-48).

Avanos Kazası Parti İdare Heyeti

Yusuf Duru	Reis
İhsan Yazıcı (Manifaturacı)	Belediye Azası
Yusuf Balta (Çiftçi)	Ziraat Bankasında Memur
Abdullah Örsel	Demirci
Ahmet Gönenç (Testici)	Belediye Azası

Avanos parti idare heyetini çoğunlukla tecrübesiz gençler oluşturmaktadır. Kaymakam Rahmi Onaran, bu heyeti yetersiz bulmaktadır. Bu nedenle de aralarında uyum ve işbirliği yoktur. Parti prensiplerini halka yaymak için çalışmalarını arttırmaları gerekmektedir. Kongreleri nizamnameye uygun bir biçimde yapılmış, talepler dile getirilmiştir. Kayıt defterleri vardır ve imzalarda düzenli denebilecek şekilde atılmıştır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/48).

21.10.1940 tarihinde 1941 yılı için teftiş edeceği bölgelerin planını hazırlayan Hilmi Çoruk, mevsim şartlarına göre 1941 yılının Ocak, Mart, Mayıs ve Temmuz aylarını Kırşehir'e ayırmıştır (BCA, 490.01.674.276.1/49). Çalışmada tekrara düşmemek adına, bir sene önceki rapordan farklılık gösteren bilgilere yer verilmesi daha uygun olacaktır.

tır. Çünkü vilayet ve kaza işleri ile ilgili bilgiler bir önceki teftiş raporları ile aynıdır. 22.12.1940'da toplanan Kırşehir Vilayet Kongresi yüksek kurultayın almış olduğu parti ve devlet işlerinin birbirinden ayrılması kararı doğrultusunda toplanmıştır. Son 2 yıl içerisinde Kırşehir'de 174 toplantı yapılarak, 95 adet genel sekreterlikten gelen tamim gerekçesiyle gereken kararlar alınmıştır. 32 adet bütçe onaylarıyla çeşitli kararlar verilerek, 18 adet masraf kararı verilmiştir. Ayrıca 25 adet çeşitli tamirat ve park yapımı gibi konularla ilgili kararlar verilmiştir. Bu çalışmalar iki yıldır 5.300 liralık bir bütçe ile sürdürülmüştür. 1940 yılı bütçesi ise 10.0000 liradır. (BCA, 490.01.202.798.6.1-3).

15.04.1941 tarihinde birinci teftiş raporunu sunan müfettiş CHP Kırşehir Vilayet İdare Heyeti'nin yeni üyelerini ve aldıkları oy sayılarını raporunda belirtmiştir. Yeni liste şu biçimdedir:

Kırşehir Vilayet Parti İdare Heyeti Aldıkları Oy

Reis Ahmet Baytok	30
Aza Mehmet Akçakaya	30
Aza Osman Erbaş	30
Aza Süleyman Doğan	30
Aza Mehmet Sülükçü	30
Aza Sırrı Kardeş	30
Aza Turgut Çopur	29
Aza Vahap Aras	29
Aza Osman Kurukafa	29

Parti idare heyeti üyeleri birbirleri ile uyumlu kişilerdir. Ahenkle çalışmalarını sürdürmektedirler. Ancak parti prensiplerini yaymak için daha çok çalışmaları gerekmektedir. 30 delegenin katılımıyla gerçekleşen vilayet kongresinde bizzat bulunduğunu ifade eden Çoruk kongreye vali, meclisi umumi, belediye reisi ve azaları, mülki amirler ile çok sayıda halkın katıldığını belirtmektedir. Delegeler taleplerini dile getirmiş, vali gerekli açıklamaları yapmıştır. (BCA, 490.01.674.276.1/7-8-9).

Kırşehir Merkez Kaza Parti İdare Heyeti

Reis	Hüseyin Say
Aza	Mustafa Esensoy
Aza	İsmail Selçuk
Aza	Mehmet Bayar
Aza	Baki Sümer

Merkez kaza parti idare heyetinde, parti nüfuzunu istismar eden kimse yoktur. Ancak Parti Başkanı Hüseyin Say hem vilayet encümen azası hem de hava kurumu azası olduğundan bir azalıktan çekilmelidir. Merkez kaza kongresinde de delegeler

serbestçe görüşlerini dile getirmişlerdir. Oylar gizli verilmiş ve idare heyeti seçimi de gizli oy sistemi ile gerçekleştirilmiştir. Kongredeki dilekler vilayet kongresine iletilmiştir. 1939 yılında merkez kazada partiye kayıtlı üye 5.716 iken bu sayı 1941 yılında 7.224'e çıkmıştır. Böylece partiye kayıtlı üye sayısı 12.940'a ulaşmıştır. (BCA, 490.01.674.276.1/14-15-16).

Kırşehir Vilayeti'nin Parti Üye Sayısı

Ocak Sayısı

Aza Sayısı

32	4.160	Kırşehir Merkez Nahiyesi
39	3.174	Kaman Nahiyesi
19	1.916	Akpınar Nahiyesi
23	1.558	Tepeköy Nahiyesi
25	2.172	Boztepe Nahiyesi
138	12.980	Toplam

1941 yılı itibari ile vilayete yeni nahiyeler eklendiği görülür. Avanos kazası parti idare heyeti üyelerinde herhangi bir değişiklik yoktur. Avanos'ta yapılan kaza kongresine kaza kaymakamı, belediye heyeti ve delegeler katılmışlardır. Ancak zabıtlarda delegelerin kimler olduğu tespit edilememiştir. Halk dileklerini serbestçe söylemiş ve kararlar ona göre verilmiştir. Partiye üye sayısı nüfus oranına göre azdır. Belediye sınırlarında 4.700 kişi olmasına rağmen, üye sayısı 340'tır. Mucur kazası parti idare heyeti bir önceki senedeki isimlerden oluşmaktadır. Sadece Belediye Reisi Mehmet Bahadır bu üye listesinde yenidir. Kazada parti ocaklarına kayıtlı 969 üye, Hacıbektaş nahiyesinde ise 1.079 üye parti ocağına kayıtlıdır. Üye aidatlarından dolayı halkın partiye kayıt olmadığı ifade edilmektedir. Bu durumla ilgili çalışmalar yapılması için uyarıda bulunulmuştur. Mucur'da beynelmil bir faaliyet yoktur. Ancak Hacıbektaş nahiyesinde bir Bektaşî tarikatı bulunmaktadır. Vefat eden Velieddin Efendi'nin yerine gizli olarak başka bir çelebi seçilmiştir. Mahalli hükümet bu durumla ilgilenmektedir (BCA, 490.01.674.276.1/23-31). Çiçekdağı kazası parti idare heyetinde bir önceki listeden farklı olarak Cahit Çiçekdağı, Musa Kara, Cemal Eroğlu ve Mehmet Torun isimleri vardır. Çiçekdağı'nda kongre nizamnameye uygun biçimde toplanmış, kaymakam ve mahalli memurlar kongreye katılmışlardır. Kazanın ikiye bölünerek bir kısmının Yozgat'a bağlanması; Yozgat Vilayeti'nden de iki nahiyenin Yerköy'e bağlanması uygun olabilir. Ayrıca Ankara'ya bağlı Şerefikoçhisar kazasının Kırşehir'e bağlanması gerekmektedir. Çiçekdağı'nın bu karışık yapısı parti işlerinde de aksaklıklara neden olmaktadır. Raporda söz konusu taksimin yapılmasının gerekçesi detayları ile anlatılmıştır. (BCA, 490.01.674.276.1/32-33-34).

19.07.1941 tarihinde ara bir rapor sunan Çoruk, bu raporda özellikle vilayet ve kaza idare heyetlerinin hesap işlerini incelemiştir. Hesaplarda gördüğü usulsüz uygulamaları tespit etmiş ve eksikliklerin giderilmesi için izlenecek yöntemleri detaylarıyla izah etmiştir (BCA, 490.01.674.276.1/1-5). 16.09.1941 tarihinde ikinci teftiş raporu sunulmuştur. Vilayet ve kaza parti heyetleri hakkında bilgilere rastladığımız raporda,

kongrelerden ve hesap işlerinden detaylı biçimde bahsedilmektedir. 12.05.1942 tarihli ilk teftiş raporunda vilayet ve kaza heyeti üyeleri 1941'deki isimlerden oluşmaktadır. Belediye Reisi Şevki Bey soyadını değiştirerek Şakiroğlu yapmıştır. Şevki Bey ile valilik arasında belediye işlerinden dolayı sorunlar yaşanmaktadır. Adapazarı'na naklolun halkevi reisi Sırrı Kardeş parti heyetinden ayrılmıştır. Kırşehir ortaokulunda öğretmen olan Osman Erbaş'da okul idaresi ile sorunlarından dolayı, Bayburt'a tayin olmuş ve partiden ayrılmıştır (BCA, 490.1.0.0.271.1085.1/17).

1943 ve 1944 yıllarında Kayseri Bölgesi Müfettişi Ankara Milletvekili Hıfzı Oğuz Bekata'nın⁷ Kırşehir'de görev yapmıştır. Ancak 21.01.1943 tarihli ilk raporda Hilmi Çoruk'un imzası bulunmaktadır. Çoruk bu raporda, Mehmet Sülükçü'nün hem belediye azası hem de meclisi umumi azalıklarından birini tercih etmesi gerektiğini belirtmektedir. Aza kaydı hususunda vilayetin kazalarda daha çok çalışması gerekmektedir. Hayır cemiyetleri ile parti teşkilatının ilişkisi yetersizdir. Evraklardaki pul eksiklikleri, idare hesap işlerindeki eksiklerin giderilmesi için direktifler verilmiştir. Aynı şekilde kaza idare heyetinin de hayır cemiyetleri ile çalışmaları şarttır (BCA, 490.1.0.0.271.1085.1/2).

Bekata, teftiş raporunda vilayet ve kazalarda parti teşkilatlanması, kongrelere ait tespitlerini aktarmaktadır. Kaman'ın nahiyelikten kazaya çevrilmesi ile yeni parti kaza heyeti oluşturulmuştur. Heyet Yakup Gök, Halil Gönç, Şuayip Saylam, Şevket Sağlık ve Elvan Kaman'dan oluşmaktadır (BCA, 490.01.674.279.1.64/65). Kaman halkodasının halkevine dönüştürülmesi gerektiğini ifade eden Bekata reisliğine de maarif memuru Ferit Dünder'in getirilmesini tavsiye etmektedir. (BCA, 490.01.674.279.1.60). Kaza kongrelerinin hepsine bizzat katılan müfettiş, seçimleri ve heyetlerdeki isimleri detaylarıyla vermiştir (BCA, 490.01.674.279.1.68-70). Kırşehir halkevi binasında 600 kişiden fazla bir kalabalıkla toplanan vilayet kongresine dair izlenimlerini 22.12.1944 tarihinde raporuna taşıyan Bekata, yeni üyeleri tanıtmakta ve seçimlerin nizamnameye uygun yapıldığını ifade etmektedir (BCA, 490.01.674.279.2.53-60).

04.03.1947 tarihli CHP Yozgat Bölge Müfettişi Emin Halim Ergun'un⁸ raporunda Kırşehir Vilayeti'nde parti çalışmalarının iyi olduğu ifade edilmektedir. Ancak 1946'da CHP başkanı iken milletvekili seçimlerinden iki gün önce yayınlanan listede ismini göremeyen Ahmet Baytok'un partiden çekilmesinden üzüntü ile bahsetmektedir. İlk belediye başkanı olan Baytok parti idare kurulu ve halk tarafından sevilmektedir. Bu nedenle parti başkanlığına devam etmesinin isabetli olacağı yönündeki fikrini merkezle paylaşmaktadır (BCA, 490.01.674.279.2.13). DP'nin teşkilatlanmaya başladığı zamanlarda Kırşehir'de çalışmalarının yok denecek az olduğuna ve Çiçekdağı

7 Hıfzı Oğuz Bekata 1911'de Ankara'da doğdu. İktisat ve Ticaret Vekâleti'nde İş Müfettişi iken VII. dönemde Ankara'dan milletvekili seçildi. VIII. dönemde de CHP'den Ankara Milletvekilliğine seçildi. XI. dönemde de Ankara milletvekilliğine seçilen Bekata, 1 Eylül 1995'te vefat etti. Bkz. (Türk Parlamento Tarihi, 2012: 127-128).

8 Emin Halim Ergun, 1899'da Ankara'da doğmuştur. 1946-1950 arasında CHP Ankara Milletvekilli olarak Meclis'te görev yapmıştır. Bkz. (Türk Parlamento Tarihi, 2012: 136-137).

ile Kaman'da teşkilatlarının olmamasına dikkat çeken Ergun, son milletvekili seçimlerinde de DP'nin burada aday göstermediğini ifade etmektedir. DP burada bağımsız milletvekillerini desteklemek suretiyle aykırılık yaratmıştır. Örneğin önceden Kırşehir'den adaylık isteyerek CHP Genel Sekreterliği'ne başvuran ve isimleri çıkmayan kişiler, bağımsız olarak çalışmış ve bu şekilde de kazanamayınca DP'ye geçmişlerdir. Ankara Barosu avukatlarından Osman Şevki Çiçekdağ bu isimlerden biridir. Osman Şevki, Çiçekdağ kazasında bir DP teşkilatı kurmuştur. Ergun, Milletvekili Kurutluoğlu ile beraber yerinde tedbirler aldıklarını ve ilçede bu teşkilatın bir süre sonra kapanacağını raporuna eklemektedir. Osman Şevki'nin iki Kürt köyü hariç, ilçedeki diğer Türk köylerinde etkili olamayacağı belirtilmektedir. Ancak DP'nin seçim sırasında bölge müfettişi ve Yozgat Milletvekili adayları olan Kırşehirli Osman Bölükbaşı, Osman Şevket Çiçekdağ ile il ve ilçelerde DP'yi güçlendirmek için beraber çalışmışlardır. Eski il başkanlarını değiştirmişler ve Hamdi Özdeş'i parti başkanı yapmışlar ve il kongresine benzer bir toplantı⁹ düzenlemişlerdir (BCA, 490.01.674.279.2.13/14/15).

Müfettiş, kentteki siyasi görünümü bahsettiğimiz biçimde anlatırken Bölükbaşı'nın kent halkı üzerindeki etkisini, konuşmalarını, CHP'yi eleştirilerini de ayrıntıları ile aktarmaktadır. Konu ile ilgili parti merkezinin ileriki tarihlerde yeniden bilgilendirileceği ve DP'ye geçen kişilerin kimler olduğu ile ilgili bilgilerin verileceğini sözlerine eklemektedir. Halkın şikâyetleri değerlendirilmiş ve kentin ihtiyaçları sıralanmıştır. Yaşlı ve çekingen olarak tanımladığı Çiçekdağ Kaymakam'ı Rasim Bey'in yerine daha enerjik bir kaymakamın getirilmesi, yeni ilçe olan Kaman'da halkevi ve parti binasının yaptırılması bu ilçeler için yararlı olacaktır. Kaman'da tek yargıç bütün davaları üstlenmiştir. Bu nedenle Kaman'da yeni bir adliye teşkilatının kurulması gerekmektedir. Hacıbektaş'ın ilçe yapılması hakkındaki tasarı çevrede geniş yankı uyandırmıştır. Bu kazanın ilçe olması zaruri olmakla birlikte Mucur ilçesini arka plana düşürmeyecek ve Avanos'un vaziyetini değiştirmeyecek tarafsız biçimde yeni bir plan hazırlanması uygun olacaktır (BCA, 490.01.674.279.2.15/16).

16.05.1947 tarihli raporda da Ergun, Kırşehir Milletvekili Sahir Kurutluoğlu ile katıldığı Kırşehir Halkevi toplantısından izlenimlerini aktarmıştır. Köy muhtarları ile konuşmalar yapan Ergun, vilayetteki parti durumunu değerlendirmekte ve özellikle Çiçekdağ ilçesinde parti başkanının Demokrat Partililere olumlu bir yaklaşım sergilediğini ve bununla ilgili il merkezini bilgilendirerek gerekli tedbirlerin alındığını yinelemektedir (BCA, 490.01.674.279.2.4).

II. Kırşehir'de Sosyal Hayat

Kentin sosyal hayatına dair ipuçları elde edebileceğimiz teftiş raporlarında, parti çalışmaları belirleyicidir. Özellikle 'şehrin ileri gelenleri' olarak tanımlayabileceğimiz kadro tarafından çalışmalar yürütülmekte ve parti işlerliği arttırılmaya çalışılmaktadır. Söz konusu kadronun halk tarafından sevilmesi ve güvenirliliği önemlidir. Bu kad-

9 Bahsi geçen kongre 08.03.1947 Cumartesi günü saat 15.00'da parti binasında gerçekleşmiştir. Bkz. (BCA, 490.01.674.279.2.17)

ro, parti çalışmalarında üye sayısının artırılması ve ideolojinin yaygınlaştırılması için faaliyetler yürütmektedir. Bu çaba doğrultusunda parti çalışmalarının temel kontrol noktasının en önemli halkası ise halkevleridir. Sosyal yaşamda önemli sorumlulukları olan halkevlerinin çalışmaları konumuz sınırlılıklarında değildir. Bu nedenle sadece vilayet ve kazalar bazında sosyal hayatın biçimlenmesinde partinin üstlenmiş olduğu rollerden bahsetmek daha doğru olacaktır.

Parti çalışmalarına hız verilmesi, halkın parti ile bütünleşme çabasındaki eksiklikler hemen her yıl hazırlanan teftiş raporlarında üzerinde durulan önemli konular arasındadır. Özellikle ilk dönemlerde partiye kayıtlı üye sayısını gösterir evraklar olmadığı gibi taahhüt ve dilek kâğıtları da bulunmamaktadır. Örneğin, 1936 yılında mevcut kayıtlar güvenilir olmadığından, partiye kayıtlı kişilerin nüfusa oranı da bilinmemektedir. (BCA, 490.01.674.274.1/8).

Halkın parti genel merkezine ilettiği şikâyetler de müfettişlerin ilgilendiği konular arasındadır. 1936 yılında Kaman nahiyesi CHP Başkanı Arif Bey ile Nahiye Müdürü Faruk Bey arasında geçen tartışma ile Kırşehir CHP Başkanı ve Saylavı Mehmet Seyfeli hakkında yolsuzluk yaptığına dair şikâyet telgrafları gündemi oldukça meşgul etmiştir. Dâhiliye Vekâleti, bahsi geçen konuları araştırması için parti müfettişine direktif vermiştir (BCA, 490.01.674.274.1/16-50) .

Sosyal hayatın en önemli dinamiğinin genç nüfus olduğunun bilinciyle, gençlerin özellikle spora faaliyetlerine yönlendirilmesi üzerinde sıklıkla durulmaktadır. Gençliğin organize bir biçimde sosyal hayata kazandırılmasının ancak memleketteki halkevinin¹⁰ faaliyetleri ile gerçekleştirileceği belirtilmektedir. Raporda geçen “*Gençlerin sporla ilgilenebileceği bir örgüt bulunmamaktadır. Merkezde yalnız top oyunları oynanmakta fakat bu da bir düzen içinde değildir*” (BCA, 490.01.674.274.1.9) ifadeleri bu savı destekler niteliktedir. 1937 yılında da gençlerin spora teşvik edilmesi için çalışmalar yürütülmüş ve bunun için oldukça geniş bir spor sahası istismlâk edilmiştir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/2).

1939 itibariyle, Kırşehir'de artık aktif bir spor yaşamından bahsetmemiz mümkündür. Vilayet merkezinde İnan Spor, Güven Spor ve Avcılar Kulübü olmak üzere üç isimde spor kulübü bulunmaktadır. Bu kulüpler halkevinden bağımsız Kırşehir Valiliği'ne bağlı olarak çalışmalarını sürdürmüştür. Kulüplerin kullandığı spor sahası düz bir tarladan ibarettir ve bu saha ihtiyaca uygun bir şekilde yeniden düzenlenecektir. Halkevinin spor komitesi ile beraber çalışılırsa iyi sonuçlar elde edilebilir. Spor kulüplerinin toplam bütçesi 4.855 liradır. Mucur ve Çiçekdağı kazalarında spor kulüpleri olsa da spor sahaları iptidai koşullardadır. Avanos kazasında da Kızılırmak isimli bir spor kulübü kendi sahasında aktif bir biçimde faaliyet göstermektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/58-59).

10 Kırşehir'de halkevi açılacağı kamuoyu ile paylaşılmıştır (Ulus, 31.01.1936); Halkevlerinin kuruluşunun 4. yılı kutlamalarında yurt çapında 103 halkevine ilaveten 33 halkevinin daha açıldığı CHP Genel Sekreteri Recep Peker tarafından 1936 yılının Ocak ayında Ulus Gazetesi'nden duyurulmaktadır. 23.02.1936 tarihinde yurt çapında açılan 33 halkevinden biri de Kırşehir Halkevi'dir. (Ulus, 23.02.1936; Ulus, 24.02.1936).

Kırşehir Beden Terbiyesi Bölgesi İdare Heyeti

Başkan: Vali Baran	
As. Başkan: Celal Kamil Vaner	Ziraat Bankası Müdür Muavini
Muhasebeci: Enver Kardeş	Hususi Muhasebe Müdürü
Kâtip: Sait Erdoğan	
Hademe: Baki Koca	

İstişare Heyeti

Spor Kolları

Başkan	Vali Baran	Suat Özalp	Atletizm	Ortaokul Öğretmeni
As. Başkan	Celal Kamil Vaner	Ahmet Ertem	Futbol	İlk Mektep Muallimi
Kültür Direktörü	Sıtkı İnal	Tevfik	Güreş	Tapu Kadastro Müdürü
Şube Reisi	Muhittin Arton	Hüseyin Ulusoy	Atıcılık	Çiftçi
Sıhhiye Müdürü	Raif Targo	Neşet Uz	Bisiklet	Radyocu
Encümen Azası	Mustafa Aksoy	Mebrure Argun	Sportif Oyunlar	Ortaokul Coğrafya Öğretmeni
Belediye Reisi	Şevki Süngü			
Ortaokul Beden Terbiyesi Muallim V.	Recep Okay			
İlkokul Öğretmeni	Ahmet Ertun			

Kırşehir Bölge Merkezindeki Kulüpler ve İdare Heyetleri

Güven Spor

Başkan: Sami Özkaya	Müddei Umumi
As. Başkan: Seyfi Yaman	Mektubi Kalemi Memurlarından
Aza: Birri Kut	Tahrirat Kalemi Memurlarından
Aza: Recep Yurdakul	Zabit Kâtibi

İnan Spor

Başkan: Cevat Hakkı Tarım	Matbaa Müdürü
As. Başkan: Ahmet Ertem	Muallim
Aza: Nurettin Öztekin	Fen Memuru
Aza: Ömer Örcün	Nüfus Kâtibi
Aza: Mehmet Seyfi	Tüccar

Avcılar Kulübü

Başkan: Salih Çopanoğlu	Avukat
As. Başkan: Fuat Tarım	Nafia Baş Kâtibi
Aza: Suat Koca	Hususi Muhasebe Memuru
Aza: Hüseyin Ulusoy	Çiftçi
Aza: Bekir Değerli	Manifaturacı

Kentte halkın partiye karşı bakış açısı genel olarak olumludur. Herhangi bir irticai faaliyet bulunmamaktadır. Ancak Hacıbektaş halkının Bektaşî olmasının altı özellikle çizilmektedir. Avanos kazasının Genezin köyünde mahkemeye intikal eden bir olay yaşanmış fakat sorun çözülmüştür. Dolayısıyla devam eden bir irtica faaliyeti kalmamıştır (BCA, 490.01.674.274.1.11). Halkevi'nin merkezde yeni açıldığını ifade eden müfettiş, Halkevi Başkanı Ömer Aydın Bey ile İlyön Kurulu Başkanı Vali Mithat Beylerin halkevi için içten bir şekilde çalışmalarını yürüttüğünü ifade etmektedir. Halkevi binasının yapımı için arazi tespit edilmiş ve yapım çalışmalarına başlanmıştır. Halkevi yönetim kurulunun da görevlerini yerine getirdikleri görülmektedir. Geçici binalarında çalışan halkevinde halk dershanesi bulunmaktadır ve ihtiyacı karşılar durumdadır (BCA, 490.01.674.274.1.12). Müfettişlerin görevlendirildikleri vilayetlerde halkevleri ile sıkı bir temas içinde olduklarını görmekteyiz. Halkevleri, çalışma raporlarını CHP Genel Sekreterliğine ve aynı zamanda bağlı bulunduğu parti bölge müfettişlerine iletmektedir. Bu şekilde koordineli bir çalışma sistemi ile verimliliğin artırılması hedeflenmiştir.

Kırşehir'de partinin basın ve yayın işlerindeki faaliyeti yok denecek kadar azdır. Halk sadece merkezden gelen neşriyattan yararlanmaktadır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/3). Çok fazla gazete okunmayan kente sadece halkevinde İstanbul, Ulus gazeteleri ile Ülkü dergisinin okunduğu, kazalara Cumhuriyet ve Akşam gazetelerinin ulaştığı belirtilmektedir (BCA, 490.01.674.274.1/13). Kırşehir halkı genel olarak fedakâr ve vatanperver olarak tanımlanmaktadır. Hükümete ve partiye yakın olan halk, dedikodu yapmaktan ziyade işleri ile meşgul olan halkın okuma-yazmaya ilgisi çok yoğundur. Kentteki ortaokul eski ve büyük bir binadır. Fakat öğrenciler için yetersizdir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/3). Bu nedenle, halkın okuma-yazma faaliyetinin artırılmasında ve eğitim seviyesinin yükseltilmesinde parti teşkilatının sorumluluk sahibi olması gerektiği her raporda vurgulanan ortak noktadır.

Kazalardaki parti ile halk arasındaki temasa da değinen müfettiş, Mucur'da partiye kayıtlı kişi sayısının yetersizliğini, Çiçekdağı'nda tek aydın kişinin belediye başkanı olduğunu, Avanos'ta ise çalışan tek kişinin Belediye Başkanı Hasan Bey olduğunu aktarmaktadır. Ancak Hasan Bey'in de halk tarafından saygı görülmeyen bir sima olduğunu rapora eklemektedir (BCA, 490.01.674.274.1/6). 1937 yılında Mucur ilçesinde henüz bir halkevi bulunmamaktadır. Bir spor kurumu vardır ancak henüz kökleşmemiştir. (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/4). Parti çalışmalarında kazalar vilayetle uyumludur. Büro çalışmaları merkezde ve Çiçekdağı'nda orta derecededir. (BCA, 490.01.674.274./7).

Mucur ve Çiçekdağı kazaları arasında bulunan ve kurak bir saha olan binlerce hektarlık Malya Çölü'nde etüd yapılması, bu kazalara doktor ya da sıhhat memurları gönderilmesi gerekmektedir. Mucur'da özellikle Seyfe Gölü civarında yaşayan halkta sıtma hastalığı görülmektedir. Bu nedenle gereken tedbirlerin alınması şarttır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/114).

1937 yılı raporuna baktığımızda, Avanos ilçesinde de henüz bir halkevi kurulmadığını görmekteyiz. Spor teşkilatı ise çok yenidir ve ilçede küçük bir spor sahası vardır. Hacıbektaş nahiye merkezinde esaslı bir parti teşkilatına parti prensiplerinin yaygınlaştırılmasına ihtiyaç vardır. Avanos halkı, bir yıl öncesine kadar kendilerine bağlı olan Alemlî nahiyesinin Arapsun kazasına bağlanmasına ve kaymakamın bu durumdaki pasif tutumundan şikayetçidir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/4-5). Çiçekdağı kazası İlyön Kurulu kültür bakımından zayıf üyelerden güçlkle teşkilatlanmıştır. Ancak yön kurulundan bir kadın üye de bulunmaktadır. Kazada bir halkevi yoktur (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/6).

1937 yılına ait raporları 21.06.1938 tarihli evrakta yorumlayan Dâhiliye Vekili ve CHP Genel Sekreteri Şükrü Kaya, Kırşehir halkının dedikodu ve iç çekişmeden uzak olmalarını takdir etmekte ve bu durumun halkın partiye yakınlştırılması açısından bir avantaj olduğuna dikkat çekmektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/158). Böylece kendi halinde huzurlu bir hayat süren Kırşehir halkı parti teşkilatının canlanmasına katkıda bulunabilir ve verimli bir çalışma ortamı sağlanabilir. Parti teşkilatının kentlerde güçlenmesi adına izlenecek yollardan birinin, parti içinde üye sayısının artırılması olarak düşündüğümüzde Şükrü Kaya'nın bu tespiti daha da anlam kazanmaktadır.

Vilayet ve kazalarda toplanan parti kongreleri halkla devlet arasında iletişimi sağlayan önemli mekanizmalardan biridir. Kongrelerdeki dilek ve öneriler parti nezdinde değerlendirilerek olanaklar ölçüsünde hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. 1939 yılı kongre dilekleri de teftiş raporlarında yer almaktadır. Örneğin, kentte 'Kırşehir Belediye Oteli' adıyla bir otel yapılması dile getirilmiş ancak bütçenin otelin yapımına elvermemesi nedeniyle ertelenmiştir. İçme ve sulama işlerinin düzenlenmesi su işleri müteahhidine verilmiş, projesi çıkarılmıştır. Su işleri ile Kırşehir Belediyesi ilgilenebilir. Bağ ve bağcılığın önemli bir geçim kaynağı olduğu kentin köylerinde de aynı şekilde su işleri çalışmaları devam etmektedir.

II. Dünya Savaşı'nın etkisi ile Kırşehir'de, beynelmil hareketlere bağlı kimsenin olmadığı görülmektedir. Fakat kent geçiş güzergâhında olduğundan kamyonlarla çalışmak için gelen bazı meçhul kişilere rastlanmaktadır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/49-51; BCA, 490.01.674.276.1/12). Başka memleketlerden gelen bu şahısların nasıl insanlar oldukları bilinmemektedir, bu durumun kent halkının sosyal ilişkilerinde tedirginlik yarattığı gözlenir.

Hacıbektaş'ın tam teşekküllü bir nahiye olması gerekmektedir. Burada tapu, nüfus müdürlükleri ile bir sulh hâkimine ihtiyaç vardır. Hacıbektaş köyünde hayvan hırsızlığı olayları eskisi kadar olmasa da hala görülmektedir. Buradaki tarihi türbelere çaputların bağlanması, hurafenin gizlice yaşandığını göstermektedir. Konu ile ilgili nahiye müdürü uyarılmıştır. Ayrıca Kızılay'dan gelen müfettişlere Hacıbektaşlılar

tarafından hediye verildiği tespit edilmiştir. Mevzuata uygun olmayan bu gibi davranışların yapılmaması ve masraftan kaçınılması için gerekli uyarılarda bulunulmuştur (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/49-51-62).

Çiçekdağı kazasında beynelmilel hareketlere katılan kimse yoktur. Çiçekdağı Kürtlerin yoğun biçimde yaşadığı bir yerdir ancak kazada Türk halkı ile kaynaşmış durumdadır. Bu kaynaşma özellikle evlilik yolu ile daha ileri seviyeye taşınabilir. Kürtler kendi aralarında Kürtçe konuşmaktadır fakat Türkçeye de hâkimdirler. Bir ilkokulun yapılması ve eğitim seviyesinin arttırılması bölge için önemlidir. Sıtma köyünde Çerkez nüfusu bulunmaktadır. Kürtlerin kendi aralarında şahsi sebeplerden dolayı ihtilaflar vardır. Birbirleri ile akraba olan Kara müstantik oğlu Mehmet ile dava vekili Tuğrul arasında çekişme büyüktür. Yerköy istasyonun Yozgat'tan alınarak Çiçekdağı'na verilmesi ve kaza merkezinin Yerköy'e inmesi ile asayiş açısından ve kaza merkezinin gelişmesi açısından önemlidir. Yozgat ile Kırşehir vilayetleri arasında tren hattı sınır olmalıdır. Yerköy nahiye merkezinin Saray köyüne nakledilmesi makul olabilir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/49). Çiçekdağı için "*köylülerin ruhlarında ve terakki hamlesine teşne olduklarını gördüm*" ifadeleriyle yöre halkına özel bir önem atfedilmektedir. Ağır arazi vergisinden şikâyet eden köylünün bu verginin azaltılması ise en önemli talepleridir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/61).

Avanos parti kongre dilekleri değerlendirilirken ilk sırada kağrı arabalarının kaldırılarak, halka dört tekerlekli araba verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Pulluk ve arı kovani gibi halkın tarımsal etkinliklerinde kullanabileceği materyallerin sağlanması, elektrik, su, köy ve bağ yollarının yapım çalışmalarına hız verilmesi halkın talepleri arasındadır. Özellikle sellerde köy yollarının kullanılamaz hale gelmesine dikkat çeken müfettiş bu mıntıkaya köprüler yapılmasıyla halkın yaşam şartlarının kolaylaşacağını ifade etmektedir. 1939 bütçesinden kazada on köprünün yapıldığı ancak yetersiz kaldığı, bu nedenle kalan kısımlarında 1940 bütçesinden yaptırılması gerekmektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/50).

Halkın CHP Genel Sekreterliği'ne gönderdiği şikâyetleri araştırması için ayrıca görevlendirilen Çoruk, Mucur Parti Reisi Mehmet Hayri'yi şikâyet eden Tevfik Türkoğlu, Derviş Dünder ve Ekmekçi Ethem hakkında 20.12.1939 tarihinde ayrıntılı bir rapor hazırlamıştır. Şikâyete konu olan Hayri Bey hakkında partiye bildirilen şikâyetlerin asılsız olduğu kararını genel sekreterliğe bildirmiştir (BCA, 490.1.0.0.674.275.26-29).

16.09.1941 tarihli raporda ayrıca Kırşehir'de yabancı ülkeler adına çalışarak, casusluk yapan kişiler tespit edilmiş ve bunlar hakkında tespitler yapılmıştır. Enis Fahri Peker isimli şahıs bu kişilerin başıdır. Ermeni, Rum ve Yahudilerden oluşan 1.200 kişiyi yol inşaatında çalıştırılmak üzere Kırşehir'e getirmiştir. Enis Fahri Peker ile birlikte Osman Salmankurt, Şinasi Demirdağ, Mehmet Adnan Cağaloğlu, Ali Şerif Tuna, Hasan Ergüç ve Ahmet Çıntan devlet aleyhine istihbarat ve propaganda yapmaktadırlar (BCA, 490.01.612.127.5.1.2/5/139). Bu isimleri hükümet takibe almıştır. Ancak 12.05.1942 tarihli raporda, Alman sefiri Von Papen'e yapılan suikastla ilişki-

lendirilen otelci Galip ile Enis Fahri Peker'in ticaret yaparak yakınlık kurması, Enis Fahri'nin Ankara'ya sevk edilmesine sebep olmuştur (BCA, 490.01.674.277.1.37).

Hacıbektaş nahiyesinde nüfusun çoğunluğunun Bektaşlı olması ve burada çalışan öğretmenlerin prensip olarak kendi bölgelerinde çalıştırılmayarak, başka vilayetlerden öğretmenlerin bu bölgeye getirilmesi maarif vekâletine bildirilmektedir (BCA, 490.01.674.277.1.6/7).

1944 yılı itibari ile halkın temel ihtiyaç maddelere olan gereksinimleri raporlara geçmiştir. Özellikle Kırşehir köylülerinin kaput bezi ve giyim eşyasına ihtiyaçları vardır (BCA, 490.01.674.278.16). Bazı köylerde ise sıtma hastalığının salgın şeklinde yayılması, burada sağlık ocağı açılmasını zaruri kılmaktadır (BCA, 490.01.674.278.17).

III. Kırşehir'de Ekonomik Hayat

Kırşehir milletvekillerinin seçim bölgelerindeki somut şartları değerlendirerek kaleme aldıkları raporlar aynı zamanda parti müfettişleri için de yol gösterici niteliktedir. Bu nedenle kentteki iktisadi durum değerlendirilirken bu belgelerden de istifade etmek yararlı olabilir.

Kırşehir'de iktisadi yaşamın temel dinamiğini ziraat oluşturmaktadır. 01.10.1935 yılında Milletvekili Ali Rıza Esen'in hazırladığı raporda, köylülerin nakit para sıkıntısı çektiklerine dikkat çekilmekte ve ürünlerini piyasaya süremeden ederinden çok ucuza sattıkları ifade edilmektedir. Örneğin Kırşehir köylüsü paraya ihtiyaç duyduğu için tiftik ve yapağıyı kırk kuruşa satmakta, bir ay sonra bu fiyat seksen kuruşa çıkmaktadır. Köylü zararına olan bu aradaki farkta muhtekirlerin cebine girmektedir. Partinin amaçlarından biri de köylüyü kalkındırmaktır. Dolayısıyla bu durumun düzeltilmesi ve ürünlerin kıymetlendirmesi için partiye büyük görevler düşmektedir. Kazalarda bankalar açılması veya satış kooperatifleri oluşturmak bir çözüm yolu olarak dile getirilmektedir. Ticaretin işlemesinde en büyük aracı olan yollar, yol yapacak bilirkişi ve vesait eksikliğinden tamamlanamamıştır. Bu nedenle Bayındırlık Bakanlığı'ndan hava koşulları zorlaşmadan, üç silindirin Kırşehir'e gönderilmesi istenmektedir (BCA, 490.01.674.274.1.89/90).

Toprak mahsulleri Kırşehir halkının başlıca geçim ve kazanç kaynağıdır. Merkez vilayetin ve kazaların istasyonlara uzaklığı, halkın ürünlerini güçlükle satış merkezlerine götürmesini zorlaştırmaktadır. Ürünlerini teslim etmek için halk satış merkezlerinde günlerce beklemektedir. Bu nedenle vilayet merkezinde bir buğday alım merkezinin yaptırılması halkın ihtiyacını giderecektir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/114).

Çiçekdağı'ndaki tek ormanlık saha 30 km bir arazide olan meşeliktir. Ancak bu saha tahribata uğramaktadır. Partinin de dikkat çektiği üzere, yurdun hayatı demek olan bu ormanın korunması ve idaresi için Tarım Bakanlığı'nın bölge ile ilgilenmesi yerinde olacaktır (BCA, 490.01.674.274.1.90).

1936 raporda kentin ekonomik yaşam sahası değerlendirilirken, Kırşehir'de bir işçi sınıfı olmadığı ve esnafın da bir teşekküle bağlı olmadıkları ifade edilmektedir. Mithat Saylam Bey merkezdeki çoğu dükkânı yıkmıştır. Ancak yerine daha güzel dük-

kânlar yapılıncı Kırşehir halkı buna çok sevinmiştir. Bu yenilik, halkın partiye olan bağlılığını arttırmıştır. Çiftçilerin mahsullerini toplamasında düzensizlikler vardır. Kuraklıktan dolayı araziler verimsizdir. İşleyen bir ticari yapının gelişmediği kentte, mahalli ihtiyaçları karşılayan terzi ve kunduracılık temel meslek gruplarını oluşturmaktadır. Kentteki tüccarlar ise dükkâncılardan oluşmaktadır. (BCA, 490.01.674.274.1/10).

1937'de Mucur kazasında içtimai ve mesleki bir kuruluş yoktur (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/4). Kızılırmak kenarında eski bir şehir manzarasına sahip olan Avanos kazası da hem nüfus hem de ekonomik açıdan zayıf durumdadır. Kazada mesleki bir kuruluş yoktur. Avanos'ta en önemli geçim kaynağı, testi ile bardak yapımı ve satışıdır. Ancak bu testi imalathaneleri mağara içlerinde çok iptidai koşullardadır. Buraların iyileştirilmesine çalışılmaktadır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/4-5). Toprağın işlenerek el işçiliğinin geliştirilmesi, bölge ekonomisinin gelişmesi için önemli bir adım olabilir.

150 kadar harap evden oluşan Çiçekdağı kazası halkının temel geçim kaynağı çobanlıktır. Kazada içtimai ve mesleki bir kuruluş yoktur (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/6).

Kırşehir'de meyve yetiştiriciliği çok yaygındır. Vali Mithat Bey bir meyve sergisi açmış ve birinciye ikramiye verilmiştir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/3). Böylece halk meyve yetiştiriciliği yapması için teşvik edilmekte ve ticari bir alan yaratılmak istenmektedir. Merkezde bir fidanlıklar yapılmaması, ziraat memurunun atanması ve kentte çalışması gerektiği ifade edilmektedir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/113). Özellikle kayısı, kiraz, elma gibi meyveler ambalaj yöntemi bilinmediğinden, merkeze yakın olan yerlere dahi gönderilememekte ürünler çürümektedir. Vilayette bir konserve fabrikasının açılması hususunda devlet yardım edebilir. Böyle bir fabrika açıldığı takdirde halk bahçesinde bulunan meyveleri çürütmeksizin, fabrikalara verebilir ve ekonomik anlamda kalkınma sağlanabilir (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/141).

Ziraat işlerinin eski yöntemlerle devam etmesi nedeniyle ürünler vaktinde toplanamamaktadır. Pek çoğu çürüğe çıkan buğday, arpa gibi mahsullerin harman ve biçim makineleri ile toplanması kaybı önleyecektir. Dolayısıyla her kaza ihtiyacını karşılayacak makinelerin temini sorunu ortadan kaldırabilir Büyük ve geniş meraları olan kentin geçim kaynaklarından birisi de kasaplık ve hayvancılıktır. Bu nedenle bölgede veterinerliğin geliştirilmesi ve yeter sayıda damızlık aygır, boğa ve diğer büyük baş hayvanların bölgeye gönderilmesi bu ticari faaliyetin gelişmesinde önem arz etmektedir. Mucur'da bir Ziraat Bankası Sandığı'nın açılması kaza ekonomisi için gereklidir. Vilayetin önemli iktisadi sahası içinde olan bölgelerinden biri de Ankara'nın Koçhisar kazasıdır. Koçhisar'ı Kırşehir'e bağlayan Kızılırmak üzerindeki geçit ise Çıknağıl geçitidir. Bu köprü'nün bir an önce yapılması Kırşehir halkının en önemli dilekleri arasındadır (BCA, 490.1.0.0.674.275.1/113). Çıknağıl köprüsünün 1950 yılında inşaatına başlanacağında dair karar 20.05.1949 tarihinde alınmıştır (BCA, 490.1.0.0.731.505.1/91).

04.03.1947 tarihli CHP Yozgat Bölge Müfettişi Emin Halim Ergun'un raporunda Kırşehir vilayetinin ekonomik durumunun değerlendirildiğini görmekteyiz. Kentin öncelikli olarak iktisadi kalkınmaya ihtiyacı vardır. Özellikle bölgedeki halıcılık faaliyetinin geliştirilmesi ve bununla ilgili çalışmaların yürütülmesi kent ekonomisi için katkı sağlar nitelikte olabilir (BCA, 490.01.674.279.2.16).

Sonuç

CHP, 1923 yılında bir parti örgüt mekanizması olarak uygulamaya koyduğu ve işlettiği parti müfettişliği sisteminden yararlanarak politika hayatını sürdürmüştür. Parti müfettişliği kurumu özellikle 1927 yılından başlayarak çalışmalarını genişleterek parti denetim mekanizması rolünü üstlenmiştir. Nizamnamede, müfettişlerin görevlendirildikleri bölgelerde en yüksek mevkide oldukları, partinin bütün hesap işlerini denetleme yetkisinde oldukları, siyasi-içtimai-kültürel ve iktisadi kuruluşların yönetimlerine getirilecek kişilerden sorumlu oldukları açıkça belirtilmektedir. Vilayet Kongreleri'nde usulsüzlük yapılması durumunda iptal edilmesini isteme yetkisine sahip olan müfettişlerin, yılda bir kez Genel Sekreterliğin belirleyeceği bir tarihte Parti Genel Merkezi'nde toplanmaları karara bağlanmıştır. 1931 yılına gelindiğinde Cumhuriyet Halk Fırkası'nın bu yıl kabul edilen nizamnamesinde parti müfettişliği kurumuna yapılan vurguda gözle görünür bir azalma olmuştur. Ancak sonraki yıllarda ihtiyaç gereği parti müfettişlerinin etkinliklerini artırarak görevlerine devam ettiği gözlenmektedir.

Halkla da birebir temas halinde olan müfettişler aynı zamanda 1932'de kurulan halkevleri ile birlikte toplumun yaşam sahası içinde aktif biçimde rol almıştır. Merkezen atanan müfettişler altı ay kaldıkları görev bölgelerinde, merkez ve kazalarda parti örgütünün yaptığı tüm çalışmaları inceleyerek teşkilatla ilgili olumlu ve olumsuz tüm izlenimlerini raporlarına yansıtmışlardır. Halk nezdinde partinin ideolojik açıdan geldiği seviyenin anlaşılması açısından da müfettişlerin buldukları bölgelerde sorumlulukları bulunmaktadır.

Kırşehir Vilayeti'nde de 1936 yılından başlayarak görevlendirilen müfettişler görev bölgeleri dâhilinde bulunan Kırşehir hakkında görüşlerini raporlar halinde parti genel merkezine göndermişlerdir. Parti örgütlenmesinin zayıf olduğu kentte teşkilatın güçlenmesi adına yapılacak çalışmalar ve alınacak önlemlerin neler olabileceği hususunda parti üyeleri bilgilendirilmiştir. Parti ve parti ideolojisinin kent bazında sağlam bir yayılım göstermesi, halk tarafından anlaşılması önemlidir. Bu nedenle halk ile parti arasında temasın sağlanması özellikle okuma-yazma etkinliğinin artırılması ile mümkün olacaktır. Eğitimli kişilerin çoğalması parti teşkilatlanmasını güçlendireceği gibi ideolojinin de aynı oranda güçlenmesini sağlayacaktır. Dolayısıyla parti fiziki açıdan merkez ve kazalarda güçlenirken aynı zamanda halkın düşün dünyasında da önemli bir yer edinmelidir. Kırşehir'de bir halkevinin açılması ve çalışmalar yürütmesi bu anlamda önemlidir.

Halkın geçimini sadece -ilkel koşullarda- yapılan zirai faaliyetlerden sağladığı bu küçük Orta Anadolu kentinde, kent ekonomisinin nasıl işlerlik kazanacağı, köylünün alım gücünün hangi yollarla arttırabileceğine dair tespitler raporlarda yer almaktadır. Devlet'in bu konuda kente he gibi katkılar sağlayacağı çözüm öneriyle beraber dile getirilmektedir. Tarım metotlarının modernleştirilmesi, meyveciliğin geliştirilmesi için kentte konserve fabrikasının kurulması ve yine önemli bir geçim faaliyeti olan hayvancılığın iyileştirilmesi, ekonomik açıdan Kırşehir halkının güçlenmesini sağlayacak çözümler olarak görülmektedir. Halıcılık da kadınların ev geçimine katkıda bulunması açısından önemlidir. Ancak kentte halıcılığın devlet eliyle desteklenerek

geliştirilmesi, bir iş koluna dönüştürülmesi, kadınların sosyal hayata katılımını sağlayacağı gibi ekonomik olarak kalkınmanın da önemli bir halkası olarak tanımlanmaktadır. İktisaden ritmik bir işlerlik sağlamanın bir koşulu da şüphesiz ulaşımdır. Bu açıdan halkın ürünlerini çevre il ve ilçelere ulaştırmasında yaşadığı güçlükler raporlara yansımıştır. Dolayısıyla yolların iyileştirilmesi ve Kızılırmak üzerine bir köprü yapılması gerektiği müfettişlerin raporlarına yansıtıldığı konular arasındadır.

Parti hesap işlerinin teftiş edildiği Kırşehir Parti Merkezi'nde hesap defterlerinde, bazı eksiklikler olmak birlikte, bu eksiklerin usulsüzlük olmadığı belirtilmektedir. Pul, defter ve koçan gibi fiziki eksiklerdir. Bu kayıtların nasıl tutulacağı ve hesaplarda gerektiğinde tabloların kullanılması parti üyelerine detaylı biçimde anlatılmıştır. Mali bütçenin yetersizliği konusunda üyelerin uyarıldığı hemen her raporda karşımıza çıkmaktadır. Bu açıdan ülkenin içinde bulunduğu olanaksızlıkların göz önünde bulundurulması ve bu konuda hassas davranılması ayrıca ifade edilmektedir.

Kentte parti başkanları ile ilgili Kırşehirliilerin şikâyetlerinin yoğun biçimde raporlara yansdığı görülmektedir. Halkın bu şikâyetleri dikkatle dinlenmiş ve merkeze bildirilmiştir. Şikâyetlerin konusunu genelde bazı idare amirlerinin görevlerini kötüye kullanması ve köylüye kötü/kaba davranışları oluşturmaktadır. Etnik ve dini açıdan nüfusun farklılık gösterdiği Çiçekdağı ve Hacibektaş kazalarına özel bir önem atfedilmesi dikkat çekicidir. Raporlarda Çiçekdağı'nın Kürt köylerinde, köylülerin kendi aralarındaki çekişmelerinin dışında herhangi bir ayrılıkçı durumun söz konusu olmadığı belirtilmektedir. Fakat kazada okuma-yazma oranının düşüklüğüne değinilmekte, bölgede parti ideolojisinin yaygınlaştırılmasının eğitimden geçtiğine vurgular yoğunluktadır. Kendi aralarında Kürtçe konuşan ama Türkçeye de hâkim olan Kürt köylerinde, halkın Türk halkı ile tamamen kaynaşması için evlilik bir çözüm önerisi olarak raporlara yansımıştır. Bektaşî kültürünün hâkim olduğu Hacibektaş kazasında ise köylünün ağaçlara çaput bağlaması gibi bir takım hurafelere meyletmesi müfettişler tarafından eleştirilmektedir. Böyle bir eğilim içinde olan köylünün bu tarz hareketlerden uzak durmaları gerektiği müfettişler tarafından ifade edilmekte ve bunun için kazanın parti üyelerinin dikkatli davranmaları konusunda ayrıca ikaz edildikleri raporlardan anlaşılmaktadır.

II. Dünya Savaşı'nın başlaması ile savaşın ekonomik ve sosyal etkilerinin kente yansdığı gözlenir. Bu esnada Kırşehir'de devlet aleyhine çalışan ya da beynelmilel faaliyetleri destekleyen kimse tespit edilmediği ifade edilmektedir. Fakat kentin coğrafik olarak Ankara ile Kayseri arasında önemli bir geçiş güzergâhında olması başka vilayetlerden gelen kişilerin burada konaklayarak gündelik tarla işlerinde çalışması halk arasında dönem dönem huzursuzluk yarattığı gözlenir. Bu kişiler arasında devlet aleyhine çalışan, suikastla itham edilen şüpheli kişilerin bulunması bu tedirginliğin temel sebebi olabilir.

Müfettişlik raporları CHP'nin yurt çapında teşkilatlanması ve varoluşunu ispatlaması açısından parti ile halk arasında aracı olmuştur. Kırşehir'de sözünü ettiğimiz yıllarda siyasi, sosyal ve ekonomik yaşam tarzı hakkında bu raporlarda verilen bilgiler ışığında yorum yapabilmemiz mümkün olabilir.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

BCA, Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

Sürelî Yayınlar

Ulus, 23.02.1936

Ulus, 24.02.1936

Ulus, 31.02.1936

Resmî Kaynaklar

Halk Fırkası Nizamnamesi, (1339). TBMM , Ankara.

Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, (1927). TBMM Mazbatası, Ankara.

Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, (1931). TBMM Matbaası, Ankara.

CHP Programı, (1935). Ulus Basımevi, Ankara.

CHP Nizamnamesi, (1939). Ulus Basımevi, Ankara.

CHP Nizamnamesi, (1943), Zerbamat Matbaası, Ankara.

Kitaplar

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri (2006). Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.

Güneş, İhsan (1997). Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı (1920-1923), İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

Erdoğan, Aydın (2000), CHP Tüzükleri Dünü Bugünü (1923-2000), Berok Matbaacılık, Ankara.

Türk Parlamento Tarihi (1994). TBMM Vakfı Yayınları, Ankara

Türk Parlamento Tarihi (1996). TBMM Vakfı Yayınları, Ankara.

Türk Parlamento Tarihi (2001). TBMM Vakfı Yayınları, Ankara.

Türk Parlamento Tarihi (2012). TBMM Vakfı Yayınları, Ankara.

Uyar, Hakkı (1998). Tek Parti Dönemi ve Cumhuriyet Halk Partisi, Boyut Yayınları, İstanbul.

Yurt Ansiklopedisi (1981). Anadolu Yayıncılık, İstanbul.

Makaleler

Bal, Serhat (2013). "CHP Parti Müfettişlik Raporlarının Değerlendirilmesi: Balıkesir Örneği", *Belgi Dergisi*, C. 11, S. 6., s. 731-741.

Günaydın, Yusuf Turan (2016). "Ömer Aydın Genç (1882-1947) ve Kırşehir Muallimler Birliği'nin Yayın Organı: Dirlik (1926-1927)", *Türk Tarih Kurumu Kırkambar*, C. I., s. 237-257.

Güneş, İhsan (1987). "Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nden Halk Fırkası'na Geçiş", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. III. S. 8., s.427-442.

Koçak, Cemil (2007). "Tek Partili Dönemde CHP Parti Müfettişliği'ne İlişkin Ek Bilgiler", *Mete Tuncaya Armağan*, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 675-681.

Koçak, Cemil (1992). "Tek Parti Döneminde Cumhuriyet Halk Partisinde Parti Müfettişliği", *Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan*, İstanbul Barosu Yayınları, s. 459-474.

Tuncay, Mete (1981), "CHF'nin 1927 Kurultayı Öncesinde Toplanan İl Kongreleri", A.Ü. SBF Dergisi (Atatürk Özel Sayısı), C. 36., S. 1-4., s. 281-333.

Ek I

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Kırşehir BÖLGESİ
MÜFETTİŞLİĞİ
SAYI:

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Ek
42 yaprak

10/4/940
Kırşehir

File İşlendi

C. H. P. Genel Sekreterliği	81
37165	12 Nisan 1946
	File: 42

C.H.P. Genel Sekreterliğine

Kırşehir Vilayeti Parti teşkilatına ait umumi teftiş raporunu
ek olarak takdim ediyorum . bu vesile ilede derin saygılarımı sunarım .

C.H.P.

Kırşehir Bölgesi Parti Müfettişi
Kastamonu Meb'usu

Hilmi Çoruk

Hilmi Çoruk

IV - B.

12. IV. 210

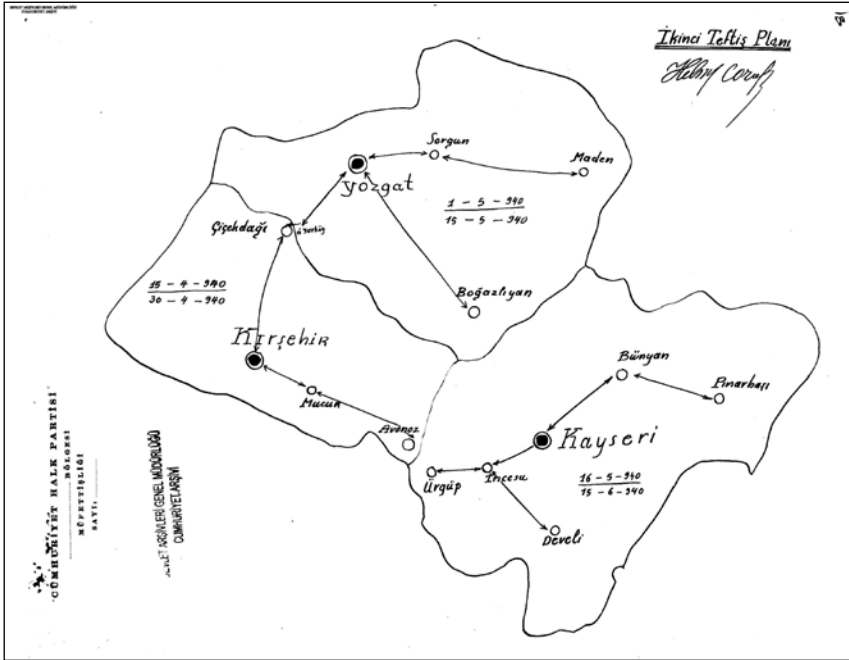
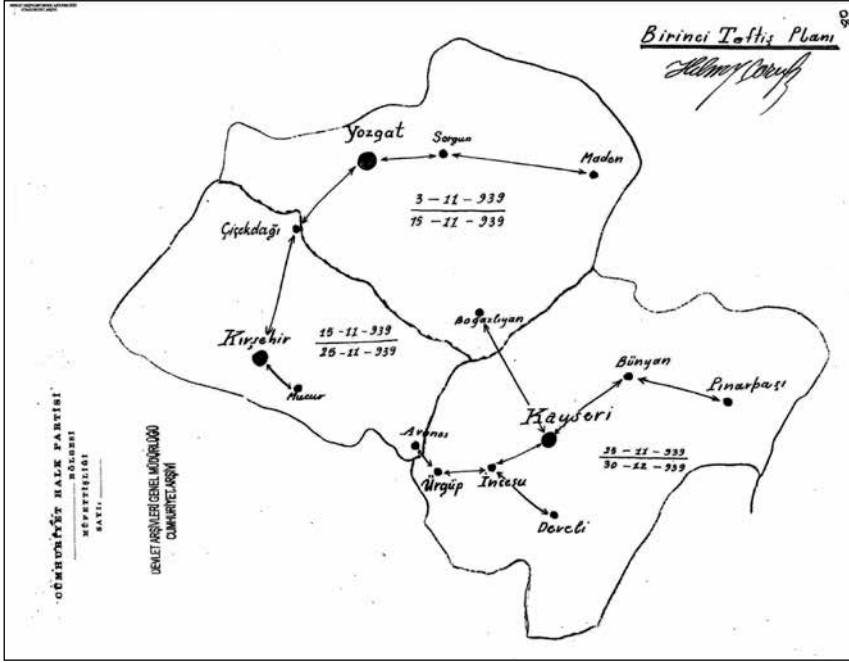
111-0

Hilmi Çoruk

16 - IV - 240

F 128 + 6 kare

490	01			674275	1
-----	----	--	--	--------	---

RESİMLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİMİ

M.6.1936

CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Genel Sekreterliği

sayı

4
609

C.H.P. Başkanlığına

Kırşehir

1.- Parti Genyönetkuru, Parti ve Halkevi örgütünü hazırladığı plâna göre arasız surette teftiş ettirmeği onaylamış ve bunun tatbikine geçen seneden başlamıştır.

2.- Kamutayın bu yaz azadında da - örneği evvelce size de gönderilmiş olan plâna göre - İliniz teftiş edilecektir. Teftiş edecek ispektek *Afyon* Sayı *Haydar Çerçel* dir. İlinize ne zaman gelip teftiş başlayacağını kendisi size bildirecektir.

3.- İspektek arkadaşın işini iyi yapabilmesi için lâzım olan yardımcı ve kolaylıkları göstermenizi diler, sevgilerimi sunarım .

C.H.P. Genel Sekreteri
Kütahya Sayı

D. Peker

B.I

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

KIRŞEHİR :

C.H.P. Kırşehir Bölgesi Şifetliği
Kastamonu Mebusu : Hilmi Çoruh. 37165

Kırşehir Vilâyet Parti İdare Heyeti

1- Ahmet Baytok	Parti Başkanı
2- Turgut	Belediye azası
3- Bekir Kurukafa	Meclisi umumî azası
4- Süleyman Doğan	Meclisi umumî azası
5- Mehmet Sülükçü	Belediye azası
6- Sarri Kardeş	Orta Mektep Türkçe muallimi
7- Osman Erbağ	Orta Okul Tarih ve Coğrafya muallimi
8- Mehmet Akçakaya	Belediye azası
9- Vahap Aras	Eczaacı

Ahmet Baytok: Parti başkanıdır. İhtiyat zabıtidir. İyi bir zattır. Arkadaşlarını iyi idare eder. sempatisi vardır.

Turgut : Eski belediye reisidir. İyi bir şahıstır. Yorgun düşmüştür

Bekir Kurukafa: Meclisi Umumî azasıdır. Yağlı bir şahıstır. Manufatura ticareti yapar. Şahsîli yoktur.

Süleyman Doğan: Meclisi umumî azasıdır. Manufatura ticareti yapar iyi bir şahıstır.

Mehmet Sülükçü: Muhafiyecilik yapar Belediye azasıdır iyi bir zattır.

Sarri Kardeş : Halkevi başkanıdır. Çalığıkandır. Orta mektep Türkçe muallimidir. Daha iyi istifade edilebilecek bir hale gelecektir.

Osman Erbağ : Orta okul tarih ve Coğrafya muallimidir. Sakin bir gençdir iyidir.

Mehmet Akçakaya: Belediye azasıdır. Manufatura ticareti yapar. Ağrı zaman da ziraatle megguldur. iyidir.

Vahap Aras : Eczacıdır. Belediye azasıdır. yağlı bir zattır. Kendi işiyle megguldur.

İdare heyetlerini teşkil eden arkadaşların heyeti umumîyesinin halk nazaranında mevgileri ve saygıları vardır.

Sempatileride oldukça iyidir. Parti nufusunu ietismar eden kimseler yoktur.

Wizannamesinin 168 inci maddesine nazayır fazla iş alan yoktur. İdare heyetini teşkil eden arkadaşların arasında samimiyet ve duygularile bir birlikle oldukça bağlıdırlar. Ahenk vardır.

Mahalli hükümet amir ve memurlarile teşkilât arasında fikir birliği vardır. Ve ahenk mevcuttur.

Parti prensiplerini yaymak hususunda daha fazla mesai sarfi etmeleri lazımdır.

**VİLÂYET İDARE HEYETİNİNİNİŞ
ÇALIŞMALARI**

karar defteri vardır. Kararlarda ekseriyet vardır. İnzalar tamamdır.